

ქესტების ენა და მისი გამოყენების ტენდენციები პოლიტიკაში

გიორგი აფციაური

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტი, დოქტორანტი
giorgi.aptisiauri15@gruni.edu.ge

რეზიუმე: სტატიაში განხილულია არავერბალური კომუნიკაციის ფორმები პოლიტიკაში. ცხადია რომ მსოფლიოს ხალხებს შორის ყოველთვის არსებობდა ერთმანეთთან კომუნიკაციის სხვადასხვა ფორმები, ამ შემთხვევაში სიტყვა სხვადასხვა შესატყვისია, როგორც კომუნიკაციის მრავალფეროვნებასთან, ასევე საზოგადოებების, კულტურების და მათში არსებული საზრისების განსხვავებულობასთან. აქედან გამომდინარე სამყაროს ნებისმიერ წერტილში მოღვაწე პოლიტიკოსისთვის მნიშვნელოვანია გამოიყენოს ვერბალური და არავერბალური კომუნიკაცია, როგორც მოსახლეობასთან, ასევე სხვა პოლიტიკოსებთან. ის ფაქტი, რომ ვერბალური კომუნიკაცია მთავარი ფაქტორია პოლიტიკოსის მიერ საზოგადოებაზე ზეგავლენისა, ამას არავინ უარყოფს, თუმცა ტექნოლოგიების განვითარების შედეგად თანამედროვე საზოგადოებაში ვიზუალური აღქმა უფრო გაიზარდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ვერბალური კომუნიკაცია ისეთი წარმატებული ვერ იქნება თუ მას თან არ ახლავს არავერბალური. შეიძლება ითქვას, რომ ამ დროისთვის პოლიტიკაში წარმატების საწინდარია პოლიტიკოსის მიერ კარგად დახვეწილი ქესტიკულაცია ვერბალურად კოდირებული თემის გარშემო. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე კვლევა ქესტების ენის შესახებ მისი თეორიული გაანალიზება და შესწავლა მნიშვნელოვანია.

სამიზნო სიტყვები: სხეულის ენა, არავერბალური კომუნიკაცია, პოლიტიკოსი, შპილი

შესავალი

სხეულის ენაზე და მის ფორმებზე უამრავი კვლევა არსებობს და განსაკუთრებით მეცნიერები ამ საკითხით XX საუკუნიდან დაინტერესდნენ, თუმცა უდავოა ის ფაქტი, რომ ქესტების ენა და მისი ფენომენი ადრეულ საუკუნეებშიც გახლდათ განსჯის საგანი. ამ დროისთვის მნიშვნელოვანია იმის განსაზღვრა, თუ როგორ აღიქმება სხვადასხვა კულტურებისა და საზოგადოებების მხრიდან არავერბალური კომუნიკაცია და როგორ იყენებენ პოლიტიკოსები საზოგადოებაზე ზეგავლენის მოსახდენად, როგორც მსოფლიოში, ასევე საქართველოში. სწორედ ამიტომ წინამდებარე სტატიაში შევეცდებით ქესტების ენის არსის, საჭიროების და პოლიტიკაში მისი გამოყენების ტენდენციების წარმოჩენას.

მასალები და მეთოდები

გაანალიზდა პოლიტიკოსების არავერბალური კომუნიკაციის დროს გადაღებული ფოტოგრაფიული მასალა, ჩვენ მიერ გამოყენებულ იქნა იკონოგრაფიული ანალიზის მეთოდი, ასევე გამოვიყენეთ, სხეულის ენის შესახებ არსებული სამეცნიერო ნაშრომები და გამოცემები.

მეოცე საუკუნის დასასრულს არავერბალიზმის სფეროში გამოჩნდა მეცნიერული სოციოლოგის ახალი ტიპი. როგორც ორნითოლოგი ტკბება ჩიტების მოქმედებაზე დაკვირვებით, ასევე ტკბება არავერბალიკი არავერბალური ნიშნების და სიგნალების დაკვირვებით ადამიანთა ურთიერთობის დროს. ის აკვირდება მათ ოფიციალურ მიღებებზე, პლაჟზე, ტელევიზორში, სამსახურში - ყველგან სადაც ადამიანები ურთიერთობენ ერთმანეთში. ის სწავლობს ადამიანების მოქცევას და მიისწრაფის მეტი გაიგოს თავისი მეგობრების ქცევებზე იმისთვის, რომ ამავე დროს, ბევრი გაიგოს თავის თავზე და იმაზე, თუ როგორ გაიუმჯობესოს თავისი ურთიერთობები სხვა ადამიანებთან. თითქმის დაუჯერებელია, რომ მილიონ წელზე მეტი ხნის ევოლუციის პერიოდში, ადამიანის კომუნიკაციის არავერბალური ასპექტების შესწავლა მხოლოდ სამოციანი წლების დასაწყისში დაიწყო, ხოლო ამ ყველაფრის შესახებ საზოგადოებისთვის უფრო მოგვიანებით გახდა ცნობილი. ჩარლი ჩაპლინი და მუნჯი კინოს სხვა მსახიობები იყვნენ არავერბალური კომუნიკაციის ფუძემდებელნი, მათთვის ეს ეკრანზე ურთიერთობის ერთადერთ საშუალებას წარმოადგენდა. როდესაც პოპულარული გახდა ხმოვანი ფილმები და უკვე ნაკლები ყურადღება ექცეოდა მსახიობის ოსტატობის არავერბალურ ასპექტებს, მუნჯი კინოს ბევრი მსახიობი წავიდა სცენიდან, ხოლო ეკრანზე ადგილი მკვეთრად გამოკვეთილი ვერბალური შესაძლებლობების მქონე მსახიობებმა დაიმკვიდრეს (პიზი, 2004: 10-11).

შეიძლება ითქვას, რომ განსხვავებით შემოქმედებითი სცენისგან სხვა მოთხოვნილებებია პოლიტიკურ სცენაზე, სადაც დღესდღეობით ვერბალური კომუნიკაცია არავერბალურის გარეშე ნაკლებად წარმატების მომტანია პოლიტიკოსისთვის, რადგან თანამედროვე საზოგადოებაში ვიზუალური აღქმა გაზრდილია. სწორედ, რომ ვიზუალური აღქმის შედეგად ხდება პოლიტიკოსის იკონოგრაფიული ხატის შექმნა. ჟესტების ენაზე ყველაზე მეტად გავლენიან სამუშაოდ შეიძლება ჩაითვალოს 1972 წელს გამოქვეყნებული ჩარლზ დარვინის ნაშრომი „ემოციების გამოხატვა ადამიანებსა და ცხოველებში“. დარვინმა ერთგვარი სტიმული მისცა გამოკვლევებს სხეულის ენის შესახებ. იმ დროიდან დღემდე მეცნიერების მიერ 1000-ზე მეტი არავერბალური ნიშანი და სიგნალია აღმოჩენილი და აღრიცხული (პიზი, 2004: 10-11).

მიუხედავად იმისა, რომ XX საუკუნიდან იწყება სიღრმისეული კვლევები ზემო აღნიშნულ საკითხებზე, აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ ადრეული საუკუნეების გენიოსები ხვდებოდნენ ჟესტების ენის მნიშვნელობას, მაგალითად: „მტკიცეთ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ხელებს ლაპარაკი შეუძლიათ“ წერდა კვინტილიანე I საუკუნეში (სუხიშვილი, 2010: 64). ასევე თამამად შეგვიძლია იმის თქმა, როდესაც მის შემოქმედებას გავეცნობით, რომ ჰომეროსი ცდილობდა კიდურებით და ჟესტებით წარმოეჩინა თავისი შემოქმედების პერსონაჟების ხასიათი ძვ. წ. VIII საუკუნეში. არსებობს კომუნიკაციის 3 სახე ვერბალური, არავერბალური და პარავერბალური. პროცენტულად ეფექტური კომუნიკაცია შემდეგნაირად ნაწილდება: 7% - რა სიტყვებს ვიყენებთ, 30% როგორ ვიყენებთ და 63% მოდის არავერბალურ ნაწილზე, რადგან 70%-ს ადამიანი თვალთა ალიქვამს. ეს მონაცემები მიუთითებს არავერბალური ურთიერთობის, ჟესტის, მიმიკის დიდ მნიშვნელობაზე. მისი თავისებურება ისაა, რომ იგი

ეყრდნობა არაცნობიერ იმპულსებს და მეტად სანდოა, ვიდრე ურთიერთობის ვერბალური არხები (15). ფსიქოლოგების მიერ დადგენილია, რომ ადამიანთა ურთიერთქმედების პროცესში კომუნიკაციის 60%-დან 80%-მდე არავერბალური საშუალებების გამოხატვის ხარჯზე ხორციელდება და მხოლოდ 20%-40% ინფორმაციისა გადმოიცემა ვერბალური საშუალებების დახმარებით.

სხეულის მოძრაობის ენის განსაკუთრებულობას წარმოადგენს ის, რომ მისი გამოვლენა ჩვენი ქვეცნობიერი იმპულსებით არის განპირობებული და ამ იმპულსების გაყალბება შეუძლებელია, ამიტომ შეგვიძლია ამ ენას უფრო მეტად ვენდოთ, ვიდრე ურთიერთობის ვერბალურ არხებს (7). თუმცა გასათვალისწინებელია, რომ არავერბალური კომუნიკაციის მიმართ ნდობა არ ნიშნავს, რომ შეცდომების დაშვების უფლება გვაქვს, რადგან შეცდომის დაშვების შემთხვევაში ნაკლები ეფექტი ექნება თქვენს შესტების ენით კოდირებულ ინფორმაციას, ამიტომ სხეულის ენის სირთულეს ისიც წარმოადგენს, რომ სხვადასხვა ქვეყანაში და კულტურაში შესტები სხვადასხვანაირად აღიქმება. ამიტომ როდესაც ბიზნესით, ან სხვა ისეთი საქმიანობით ხართ დაკავებული, რაც სხვა ქვეყნის წარმომადგენლებთან ურთიერთობას მოითხოვს უნდა იცოდეთ რამდენიმე ძირითადი ჩვეულება. მაგალითად: იაპონია - თვალთ კონტაქტი იაპონიაში უხეშობად ითვლება. ისინი უმეტესად დაბლა - ფეხსაცმელზე ან ჰაერში იყურებიან. ა.შ.შ.-ში და სხვა ქვეყნებში ნული (მიღებული საჩვენებელი და ცერა თითით) მიუთითებს იმაზე, რომ ყველაფერი კარგადაა, იაპონიაში ფულს ნიშნავს, ხოლო პორტუგალიაში უკადრისი შესტია. თუ გერმანელი წარბებს ზევით წევს იდეით არის აღფრთოვანებული, იგივე შესტი ინგლისში სკეპტიციზმს ნიშნავს. აფრიკაში სიცილი სულაც არ ნიშნავს მხიარულებას. იგი ზოგჯერ განცვიფრებას გამოხატავს, ზოგჯერ დაბნეულობასაც. ევროპაში ზეაწეული ცერა ტაქსის მოხმობაა, ძველ რომში გლადიატორის შეწყალებას ნიშნავდა, ხოლო დღეს მოწონების გამომხატველი შესტია. ჩერჩილის საყვარელი შესტი საჩვენებელი და შუა თითის ზეადმართვა ბევრ ქვეყანაში „გამარჯვებას“ ნიშნავს, ინგლისში გაგიბრაზდებიან, რადგან ასწლიანი ომის დროს ამ ორ ძირითად თითს აჭრიდნენ და ამ შესტის ჩვენებით დასცინოდნენ (15). თუმცა დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრის ამ შესტზე სხვა ვერსიაც არსებობს მაგ: ლათინური ასო V-ს ჩვენებას თავის დროზე უინსტონ ჩერჩილმა გაუწია პოპულარიზება. ინგლისის პრემიერ-მინისტრი ასე „ჩვენ გავიმარჯვებთ“-ზე მიანიშნებდა საზოგადოებას. ამ შესტმა დღესაც შეინარჩუნა ასეთი შინაარსი, თუმცა, „სოლიდარობის“ გაგებაც შეიძინა. ერთი ვერსიით მისი წარმოშობა სიტყვა Victoria-ს (გამარჯვებას) უკავშირდება, მეორე ვერსიით კი 1415 წელს გამართულ აზენკურის ბრძოლას. ბრძოლის წინ ფრანგები დაემუქრნენ ინგლისელ მშვილდოსნებს, რომ საჩვენებელ და შუა თითს მოაჭრიდნენ, რათა მშვილდის საბელი ვეღარ მოეზიდათ, მაგრამ დანაპირები ვერ აუსრულეს. ფრანგები ბრძოლაში დამარცხდნენ, ინგლისელებმა კი მათ ნიშნის მოგებით ცნობილი შესტი უჩვენეს (10).

სხვადასხვა ქვეყანაში ხელის ჩამორთმევაც თავისებურია: აზიაში პარტნიორების შეხვედრისას არ არის მიღებული ძლიერ და დიდხანს ხელის მოჭერა, დასავლეთ ევროპელები და ამერიკელები ვერ იტანენ უსიცოცხლო, მოდუნებულ, უხალისო ხელის ჩამორთმევას.

კემბრიჯში ხელის ჩამორთმევა, სტუდენტებს შორის, წელიწადში მხოლოდ ორჯერაა მიღებული, სასწავლო წლის დაწყებისა და დამთავრების დროს. განასხვავებენ ხელის ჩამორთმევის 3 ძირითად ტიპს: 1. უპირატესობის დემონსტრირება, ძალაუფლების გამომხატველი (ხელისგული მიმართულია ქვევით); 2. დამთმობი, მორჩილი (ხელისგულები ზევით); 3. თანასწორუფლებიანი (ხელისგულები ვერტიკალურადაა) (15).

ზოგადი ინფორმაციით შეიძლება ითქვას, რომ ქალების სხეულის ენაც გაცილებით უფრო მდიდარია, ვიდრე მამაკაცების. საერთოდ არსებობს ჟესტის სამი სახეობა. პირველი - ჟესტი, რომელიც სიტყვის ანალოგია, მაგალითად მაღლა აწეული ცერა თითი, რომ კარგს ნიშნავს. მეორე ფორმაა, საუბრისას ხელების მოძრაობა, რასაც ილუსტრაციული ჟესტი ეწოდება. ეს უკვე კულტურების მიხედვით არის განსაზღვრული, მაგალითად, მექსიკელები და იტალიელები გაცილებით მეტ ჟესტს იყენებენ, ვიდრე - ფინელები. ქართველი შეიძლება, უფრო ექსპრესიული იყოს, ვიდრე, თუნდაც ნორვეგიელი. სამხრეთელ ხალხს უფრო ახასიათებს ჟესტიკულაცია, ამ მხრივ, რეკორდსმენები არიან მექსიკელები. მექსიკელის 180 ჟესტზე, ფინელის ერთი ჟესტი მოდის. ჟესტის მესამე ფორმაა, ნერვიულობის გამომხატველი, როცა ადამიანი აწვალებს თმას ან ფრჩხილებს „მიირთმევს“. ეს ნიშნავს, რომ ადამიანი გაღიზიანებულია ან რაღაც აწუხებს (11).

ჟესტების ენის შეცდომით გამოყენება ზოგჯერ ერთგვარ კურიოზულ და უხერხულ სიტუაციაში აგდებს ადამიანებს. მაგალითად: ამერიკაში ახლად ჩასულ აზიელ ინჟინერს მისმა მდივანმა ქალმა უსურვა წარმატებები სპეციფიკური ამერიკული ჟესტით - გადაჯვარედინებული თითებით, რამაც იგი უხერხულ მდგომარეობაში ჩააყენა, რადგანაც ინჟინრის სამშობლოში ეს ჟესტი სექსუალურ გამოწვევას ნიშნავს (ბარამიძე და ვასაძე, 2011: 6). უნდა აღინიშნოს, რომ განსაკუთრებით ქართული კულტურისთვის და საზრისებისთვის გასათვალისწინებელი და დასამახსოვრებელია ჟესტის შემდეგი მაგალითი: კენიაში დღემდე შემორჩენილია ჩვეულება, რომლის მიხედვითაც სიძე-სიდედრს საუბრის ნება მხოლოდ ერთმანეთთან ზურგით დგომისას აქვს (ბარამიძე და ვასაძე, 2011: 8).

მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს განსხვავებული კულტურები და ამ კულტურებში განსხვავებული ჟესტები, მაინც გასათვალისწინებელია ჟესტები, რომლებიც ზოგადია და პოლიტიკაში ხშირად გამოიყენება, ამასთან ერთად საჭიროც არის, რადგან პოლიტიკოსს არავერბალური კომუნიკაციის დროს შეცდომების დაშვების უფლება ნაკლებად აქვს. **პიჯაკის ღილების გახსნა** - მიუთითებს რომ გახსნილია და გაუხარდა შენი ნახვა. **ჯიბეში ერთი ხელის ჩადება** - ნახევრად დახურულობისკენ მიგვითითებს. **თუ ფეხები განცალკევებულია საუბრისას** - თანხმობის ნიშანია. **თუ საუბრის 60% თვალისმიერი კონტაქტით მიმდინარეობს** - ინტერესის გამომხატველია. **თუ სკამს მიეყუდა და თავისუფლად დაჯდა** - თემის მიმართ ინფორმირებულია, მზად არის და ყველაფერი კარგად იცის. **ხელოვნური სიცილი** - იმის ნიშანია, რომ მას სურს რაღაც მოგატყუოთ. **ნამდვილი ღიმილი** თვალის ქუთუთოებამდე აღწევს და სახის მეტყველებას ცვლის, ხოლო მარტო ტუჩებით და პირით ღიმილი ხელოვნურია. **თუ თქვენი ხელი თავის ხელებს შორის მოაქცია** - არ გეგონოთ რომ სიტბოს გამოხატავს, პირიქით გეუბნებათ, აღარაფერი

გამოგივით, შენზე დიდი ვარ რანგით და რასაც გეტყვი უნდა დაიჯერო. ხელის ნაწილობრივი ჩამორთმევა (თითებით) კი იმას მიანიშნებს, რომ მორიდებულია და თან ემინია (15). **ხელის სახესთან შეხება** - ამ დროს ტვინს ქვეშეცნეული უგზავნის სიგნალს არ თქვას რამე, რადგან ის არ არის სიმართლე. იმავეს ნიშნავს მუჭში სასხვათაშორისო ჩახველება, ხმის ჩაწმენდა და ა.შ. **ცხვირთან შეხება** - ასე იქცევა ადამიანი, როცა ტყუის. ქვეშეცნეული აქაც კარნახობს ტვინს პირზე ხელი აიფაროს, მაგრამ ბოლო მომენტში პირისკენ წაღებული ხელი ცხვირს ეხება. **ქუთუთოსთან შეხება** - ეს ჟესტი ნიშნავს, რომ ადამიანი ან თვითონ ამბობს დიდ ტყუილს, ან ისმენს და ეთანხმება სხვის ტყუილს. **ყურის სრესა** - როცა ბავშვს არ უნდა რაიმეს გაგონება ყურებზე ხელს იფარებს. ეს ჟესტი პატარას ქცევის მოდიფიცირებული, დახვეწილი ვარიანტია, თუმცა შინაარსი იგივეა. ადამიანს არ სურს მიიღოს გაგონილი. აგრეთვე ეს ნიშნავს: „არ ვარ დარწმუნებული, რომ გეთანხმებით“. **ხელის მიტანა - კბილებთან** და მსგავსი ჟესტები - ყოყმანობს, დახმარება, გამხნეება სჭირდება. იმავეს ნიშნავს ფანქრის, სიგარეტის, პირში გაუაზრებლად ჩადება. **საყელის გაწევა** - ასე იქცევიან მატყუარები, ან ისინი, ვინც ტყუილში ამხილეს. მსოფლიოს ყურადღების ცენტრში მოექცა რუსეთის პრეზიდენტის ვლადიმერ პუტინისა და აშშ-ის პრეზიდენტის დონალდ ტრამპის შეხვედრა. შეხვედრის პოლიტიკურ ნაწილთან ერთად, ექსპერტები და სოციალური ქსელების მომხმარებლები ისტორიული შეხვედრის სხვადასხვა ვერსიებზე მსჯელობენ. გამონაკლისი არც ფსიქოლოგები აღმოჩნდნენ, რომლებიც შეეცადნენ ქვეყნის ლიდერების არავერბალური კომუნიკაციის ნიშნების გაანალიზებას. სპეციალისტ დარენ სტენტონის თქმით, ტრამპისა და პუტინის ჟესტიკულაცია ერთმანეთის მიმართ პატივისცემას გამოხატავდა, თუმცა ორივე ლიდერი, თავის უპირატესობას უსვამდა ხაზს. იხილეთ სურათი N1.

სურათი N1

„უპირატესობის გამოხატველი ჟესტები იყო შემდეგი: ტრამპს ხელები მომრგვალებულად ეკავა, ხოლო პუტინი ფართოდ გაშლილი ფეხებით იჯდა, რაც კლასიკური დომინანტის პოზად მიიჩნევა“, - განმარტავს სტენტონი. ტელეკომპანია BBC-ის ფსიქოლოგის მარიო სივიელოს აზრით, ტრამპი პუტინთან უფრო განსხვავებულად იქცეოდა, ვიდრე სხვა პოლიტიკოსებთან შეხვედრის დროს. მისი თქმით, ტრამპი მისთვის ჩვეული ხელის ჩამორთმევის სტილით არ მიესალმა პუტინს, არამედ, იდაყვის ქვემოთ მეორე ხელის ამოდებით, მეგობრული დამოკიდებულება აჩვენა. როგორც წესი, ტრამპი თავის დომინანტ პოზიციას, ხელის აგრესიული მოქაჩვით გამოხატავს. სივიელოს თქმით,

ტრამპი პუტინისგან „ჩაკეტილია, რადგან მას არ სურს, რომ მეორე დომინანტი პიროვნება, მის ენერგეტიკულ ველს შეეჭიდოს“. ფსიქოლოგი, ტრამპის უჩვეულო „ჩაკეტილობას“ მედიისა და მოსახლეობის ზეწოლით ხსნის. „მან კარგად იცოდა, რომ ამერიკელები და მსოფლიოს ლიბერალური მოსახლეობა, თავიდან ბოლომდე გააკონტროლებდა მის ყოველ ქცევასა და სიტყვას“, - განმარტა ექსპერტმა. (8) შეხვედრის ფოტოდან და ქესტიკულაციიდან კარგად ჩანს ორივე ლიდერის მოფრთხილება თავიანთ შექმნილ უძლეველი პოლიტიკოსის იკონოგრაფიასთან. გასათვალისწინებელია, რომ ადამიანებს შეუძლიათ ვერბალურად ტყუილის თქმა, თუმცა არავერბალური ქესტი ვერ იქნება ტყუილით შეფუთული, ამიტომ შეიძლება ითქვას, რომ საკუთარი სხეულის ენის გაყალბება შეუძლებელია, რადგან „თქვენ გაგცემთ კონგრუენტულობის (თანხვედრის) არსებობა ქესტებს, ორგანიზმის მიკროსიგნალებსა და წარმოთქმულ სიტყვებს შორის“ (პიზი, 2004: 22). ამის თვალსაჩინო მაგალითია ამერიკელი პოლიტიკოსი, რომელიც თავისმა შინაგანმა იმპულსებმა გასცა. 2012 წლის 19 იანვარს ტეხასის გუბერნატორმა, რიკ პერიმ გამოაცხადა, რომ ხსნის კანდიდატურას ნიუტ გინგრიჩის (Newt Gingrich) სასარგებლოდ. ვიდეოში ყურადღება გამახვილებულია „ტუჩის შიდა რულონზე“, რომელსაც გუბერნატორი ზუსტად მაშინ აკეთებს, როდესაც ამბობს „მე ვწყვეტ საარჩევნო კამპანიას“. იხილეთ სურათი N2.

სურათი N2

პერის სიტყვებსა და სხეულის ენას შორის არსებული დისონანსი იმაზე მეტყველებს, რომ გუბერნატორი უკმაყოფილოა იმით, რომ ეთიშება საარჩევნო მართონს და ცდილობს დაფაროს (დამალოს) უარყოფითი ემოცია. „ტუჩის შიდა რულონამდე“ რამდენიმე წამით ადრე და შემდეგ პერის მარცხენა წარბი და მარცხენა შუბლი ზემოთ იწევა, რაც მის სკეპტიკურ დამოკიდებულებაზე მიანიშნებს. ნიუტ გინგრიჩზე ნათქვამი პოზიტიური სიტყვების პარალელურად მარცხენა წარბის და შუბლის მაღლა აწევა არავერბალურ ენაზე იმას ნიშნავს, რომ გუბერნატორს ბოლომდე არ ჯერა იმისა, რასაც გინგრიჩზე ლაპარაკობს. გამოსვლის საწყის ეტაპზე რიკ პერის წარბები და შუბლი სიმეტრიულია, როგორც კი რიკ პერი მისთვის მნიშვნელოვან საკითხზე იწყებს საუბარს მარცხენა წარბი და შუბლი ზემოთ იწევენ, რაც სკეპტიციზმზე მიანიშნებს (9).

თანამედროვე პოლიტიკაში არსებობს ქესტები, რომლებიც წინასწარ არის რეკომენდებული კონკრეტული პოლიტიკოსებისთვის და პოლიტიკოსებიც საკუთარი იმიჯმეიქერების რჩევით იყენებენ კიდეც, თუმცა ამ შემთხვევაში ქესტი ახლოს უნდა იყოს პოლიტიკოსის

სტატუსთან და ხასიათთან. მაგალითად: ძალაუფლების გამომხატველი პოზიტიური ქესტია შპილი და მისი ნაირსახეობა - „კალათბურთის შპილი“. ეს ქესტი თავდაჯერებულობასა და ავტორიტეტს გამოხატავს. ადამიანებმა, რომლებიც ამ ქესტს იყენებენ, კარგად იციან საკუთარი თავის ფასი. „კალათბურთის შპილი“ - სხეულის ენის ექსპერტის, კრის ულრიხის (Chris Ulrich, Senior Instructor, Body Language Institute) მიხედვით ეს ქესტი ჩვეულებრივი „შპილის“ მოდიფიცირებული ვარიანტია, რომელიც უფრო მეტ თავდაჯერებულობასა და ძალაუფლებაზე მიაწვდის. „კალათბურთის შპილის“ ყველაზე ძლიერი ვარიანტია იმ თვალსაზრისით, რომ მას ყველაზე მეტად შეუძლია უბიძგოს მსმენელს (აუდიტორიას), დაეთანხმოს ქესტის ავტორის მოსაზრებას და დაიჯეროს მისი. აღნიშნული ქესტი არავერბალურად გადმოსცემს ძალაუფლების, გავლენის, სანდოობის სიგნალებს და მსმენელში აღძრავს იმედს, რომ კომუნიკატორის რწმენა მტკიცე და ურყევაა. ამდენად აღნიშნული ქესტის გამოყენება მიზანშეწონილია საჯარო გამოსვლების, დებატებისა და მოლაპარაკებების დროს. 2012 წლის საპრეზიდენტო მარათონის დროს ამ ქესტს აქტიურად იყენებდა როგორც ბარაკ ობამა, ისე მით რომნი. იხილეთ სურათი N3.

სურათი N3

საინტერესოა, „შპილის“ კიდევ ერთი ნაირსახეობა, ე.წ. „პისტოლეტის შპილი“, რომელიც ნეგატიური ქესტების რიგს განეკუთვნება და, თავდაჯერებულობის გარდა, გადაჭარბებულ აგრესიულობაზე მიაწვდის. „შპილი - პისტოლეტი“ - ჩვეულებრივი „შპილის“ ეს ნაირსახეობა პირდაპირი მნიშვნელობით ჰგავს ჩახმახზე შეყენებულ პისტოლეტს. ორივე საჩვენებელი თითი ისე გამოიყურება თითქოს გასროლისთვისაა გამზადებული. ქესტი ხაზგასმით აგრესიულია, სვამს ძახილის ნიშანს და აქცენტს აკეთებს იმაზე, რომ კომუნიკატორი ცდილობს, თავს მოახვიოს ან დაძალებით მიანიშნოს რაღაცა მსმენელს. ამ ქესტის გამოყენება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როცა მიზანი ვინმეს იდეის ან მოსაზრების დისკრედიტაციაა. სხვა შემთხვევაში მისი გამოყენება არარეკომენდებულია. განსაკუთრებით საზიანოა მისი ხმარება ბიზნეს გარემოში. აგრეთვე, გუნდური გარემოს ჩამოყალიბ-

ან ამგვარ გარემოში ოპერირების დროს, რადგან ასეთი ჟესტი არავერბალურად შესაძლებელია აღქმულ იქნეს, როგორც „წადი შენი...“ (14). იხილეთ სურათი N4.

სურათი N4

განსხვავებული და თავისებური ჟესტია ჩვეულებრივი შპილი, რომლისგანაც წარმოიშვა ზემოაღნიშნული კალათბურთისა და პისტოლეტის შპილები, ჩვეულებრივ შპილს აქვს უფრო მეტი შესაძლებლობა, რადგან ის შეიძლება ნებისმიერ სიტუაციაში გამოიყენოს პოლიტიკოსმა. ხელების ჟესტი „შპილი“ ხელების ამ ჟესტს „შპილის“ სახელი დაერქვა იმის გამო, რომ წააგავს შენობის თავზე მაღალი, პირამიდის ან კონუსის ფორმის სვეტს (გერმანულად Spill) (14). ეს ჟესტი თავდაჯერებულობისა და ავტორიტეტის გამომხატველია. მას ხშირად იყენებენ მაღალი თანამდებობის პირები და უმაღლესი რანგის მენეჯერები. ახასიათებს საკუთარ თავში დარწმუნებულ ადამიანებს, რომლებმაც კარგად იციან საკუთარი ფასი. ხშირად ამ ჟესტს აღიქვამენ, როგორც ქედმაღლობისა და თვითკმაყოფილების ნიშანს. არის შემთხვევები, როდესაც ადამიანი, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც უსმენს ავტორიტეტულ, გავლენიან პიროვნებას ან იმყოფება ე.წ. რეფერენტულ ჯგუფში, აკეთებს „შპილს“. ასეთ შემთხვევაში ადამიანი ცდილობს, ამ ჟესტით მიაწიწოს, რომ მისთვის ძალიან საინტერესო, მნიშვნელოვანი და აქტუალურია მიწოდებული ინფორმაცია და გაფაციცებით, ყურადღებით ისმენს, როგორც კარგი მოწაფე. იხილეთ სურათი N5.

სურათი N5

აღსანიშნავია, რომ „შპილი“ ავტონომიური სიგნალია (ჟესტი) და მისი არავერბალური მნიშვნელობის წვდომისთვის საჭირო არ არის, კლასტერში მონაწილეობდეს სხეულის ენის დამატებითი ელემენტები. სხვანაირად რომ ვთქვათ, ის არ უკავშირდება სხვა ჟესტებს და მათგან იზოლირებულად გამოისახება. „შპილი“ იშვიათ გამონაკლისს წარმოადგენს იმ თვალსაზრისით, რომ ჟესტების უმეტესობა, როგორც წესი, მჭიდროდაა დაკავშირებული სხვა ჟესტებთან. მიმართულების მიხედვით, „შპილი“ ორნაირი შეიძლება იყოს: მაღალი

„შპილი“ - ხელები „შპილით“ (წვერით) ზემოთ; დაბალი „შპილი“ - ხელები „შპილით“ (წვერით) ქვემოთ. ე.წ. ამოყირავებული შპილი, რომლის დროსაც ცერა თითები ზემოთ ექცევა (ანგელა მერკელის საფირმო „შპილი“). „შპილი“ შეიძლება გამოისახოს ძალიან დაბლა - მუხლების დონეზე, ძალიან მაღლა - სახის დონეზე ან საშუალო სიმაღლეზე - მკერდის ან მუხის წნულის დონეზე (განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ადამიანი მაგიდასთან ზის) (14). იხილეთ სურათი N6.

სურათი N6

რაც შეეხება ქართულ პოლიტიკას არც ისე ათვისებულია ჟესტების ენა, მხოლოდ რამდენიმე პოლიტიკოსი იყენებდა ან იყენებს მაგალითად: „ფაქტნიუსი“ გარკვეული დროის განმავლობაში ქართულ პოლიტიკურ სპექტრს აკვირდებოდა და მათი ჟესტები - მიმიკის შესწავლას ცდილობდა: მიხეილ სააკაშვილის თითის ქნევა უნდა გავიგოთ როგორც მუქარა. იხილეთ სურათი N7. ამ დროს იგი თავის სტატუსს უსვამს ხაზს და გვაშინებს. ირაკლი ალასანიას ახასიათებს საუბრისას წარბების აწევა, რითაც ის თავის სტატუსს უსვამს ხაზს, აფიქსირებს თავის პოზიციას და, თითქოს გაიძულებს, რომ ეს აუცილებლად უნდა დაიჯერო (15). ივანიშვილი და სააკაშვილი: - დისტანციის გამო, თითქოს ამ ორ ადამიანს შორის დიდი წყალია და ორივეს ეშინია ფეხის ჩადგმის, პროტოკოლის გათვალისწინების მიუხედავად. მარტო ადამიანების შეხვედრით შეგიძლიათ გაიგოთ, თუ რა დამოკიდებულება არსებობს მათ შორის (14). იხილეთ სურათი N10. მიხეილ სააკაშვილი ხშირად ექს-პრეზიდენტი ზვიდ გამსახურდიას მსგავს ჟესტიკულაციას და სხეულის ენას იყენებდა. სააკაშვილი ფიქრობდა, რომ ეს მსგავსება გამსახურდიას მხარდამჭერების ხმებს მოაპოვებინებდა. სხვათაშორის, ეს, გარკვეულწილად, მოახერხა კიდეც. მიუხედავად იმისა, რომ სააკაშვილსა და ზვიადს შორის დიდი განსხვავებაა, მნიშვნელოვან ნაწილზე გავლენა მან მაინც ეფექტურად მოახდინა. ცნობისთვის, საუბრისას საჩვენებელი თითით მითითება აგრესიულობას გამოხატავს. ეს ჟესტი სპიკერის მხრიდან მისი სიტყვების გაგონებასა და დამორჩილებას გულისხმობს. ამ

ქესტს ეფექტურად იყენებდა ზვიად გამსახურდიაც და მიხეილ სააკაშვილიც (13). იხილეთ სურათები N7 და N8.

სურათი N7

სურათი N8

სურათი N9

სურათი N10

პოლიტიკის ექსპერტის გია ხუხაშვილის თქმით: „პროფესიონალური მეთოდების გამოყენება პოლიტიკოსის იმიჯის ფორმირებაში საქართველოში, პრაქტიკულად, არ ხდება, თუ ხდება ძალიან დაბალ დონეზე, არაპროფესიონალურად. შესაძლოა, ამას იყენებენ პოლიტიკოსები, რომლებსაც ურთიერთობა ჰქონდა ამერიკელ ან დასავლელ კონსულტანტებთან. ზოგადად, ვფიქრობ, რომ ქართულ პოლიტიკაში ჯერ-ჯერობით არ დამდგარა ის დრო, რომ პრაქტიკაში ქესტების და სხვა მსგავსი პროფესიული მეთოდების გამოყენება ხდებოდეს. ჩვენი პოლიტიკოსების განვითარების დონე სტანდარტებისგან ძალიან შორს არის, არა მარტო ამ მხრივ, ასევე პოლიტიკური განათლების და სხვა მიმართულებებითაც“ (13).

ზემო აღნიშნულიდან გამომდინარე ქართველი პოლიტიკოსებისთვის და მათი იმიჯმეიქერებისთვის გასათვალისწინებელია ქესტების ენის შესწავლის აუცილებლობა და მისი გამოყენების დიდი მნიშვნელობა პრაქტიკაში, რადგან როგორც ჩანს თანამედროვე მსოფლიოს პოლიტიკური სპექტრისგან ხშირია ქესტების ენის გამოყენების ტენდენციები. იმისათვის რომ დავადასტუროთ ქესტების ენის მნიშვნელობა და გავლენები, როგორც საზოგადოებაზე, ასევე დროზე, შევეცდები უახლესი ისტორიიდან ორი მაგალითი მოგიყვანოთ, ერთ შემთხვევაში დროისა და სხეულის ენის ურთიერთ-მიმართება ჩანს, ხოლო მეორე შემთხვევაში მისი ძალიან დიდი გავლენა. პირველი შემთხვევისთვის ქვემოთ მოცემულია ორი ფოტოსურათი, რომელთაც აქვთ ბევრი მსგავსება და რამდენიმე განსხვავება. იხილეთ სურათები N11 და N12. ამ სურათებს თუ კარგად დააკვირდებით მსგავსია იმით, რომ ორივეზე ჩანს სამი ლიდერი შეერთებული შტატების, ისრაელის და პალესტინის, თუმცა განსხვავდება იმით, რომ ლიდერებს ერთ შემთხვევაში სხვა სახელები და გვარები წარმოადგენენ და მეორე შემთხვევაში სხვა. მსგავსია პოლიტიკოსების განლაგება, შუაში ლიდერი და შეხვედრის ინიციატორი (მომრიგებელი) სახელმწიფოს ა.შ.შ.-ს პრეზიდენტი დგას, ხოლო მარჯვნივ და მარცხნივ კონფლიქტის მხარეები. ასევე მსგავსება იგრძნობა აგრესიულ ხელის ჩამორთმევაში, თუმცა ამ ფოტოების მთავარი მსგავსება ა.შ.შ.-ს პრეზიდენტების ქესტიკულაციაშია, ამ შემთხვევაში კლინტონი ჩვენგან მარჯვნივ იყურება, ხოლო ბუში ჩვენგან მარცხნივ, თუმცა ორივე პალესტინის ლიდერს აკვირდება და მის ემოციას. ამიტომ შეიძლება ითქვას რომ პოლიტიკური განწყობით

სურათი N11

სურათი N12

და შინაგანი იმპულსებით გამოიხატება ჟესტები, რომლებიც სხვადასხვა დროში ერთი და იგივეა.

რაც შეეხება ჟესტების ენის დიდი გავლენის შესახებ მაგალითის განსხვავდება წინა მაგალითისგან, თუმცა ერთ-ერთი საუკეთესო ნიმუშია, როგორც დიპლომატიურის, ასევე ჟესტების ენის. იხილეთ სურათი N13.

სურათი N13

(ჯორჯ ბუშის პრესკონფერენცია, ჩვენგან მარცხნივ კონდოლიზა რაისი, ხოლო მარჯვნივ რობერტ გეითსი) ფოტოზე ასახულია ა.შ.შ-ს პრეზიდენტის პრესკონფერენცია 2008 წლის აგვისტოში, როდესაც რუსული ჯარები საქართველოს კონტროლირებად ტერიტორიაზე იდგნენ, პრესკონფერენციის ტექსტი არც ძალიან ემოციური იყო და არც აგრესიული, შეიძლება ითქვას, რომ ჯორჯ ბუშის სტილში აკადემიური და ფრთხილი სიტყვებით გაჯერებული. ერთ-ერთი წინადადება გახლდათ, რომ ამერიკის შეერთებული შტატები საქართველოში წყალს აგზავნიდა. ამ პრესკონფერენციის შემდეგ რუსული ჯარები საქართველოს კონტროლირებადი ტერიტორიიდან გავიდნენ, ხოლო დიპლომატიურ და ჟესტების ენაზე ჩვენგან მარცხნივ საგარეო, ხოლო მარჯვნივ თავდაცვის მინისტრის დგომა ნიშნავს პოლიტიკურ მზადყოფნას ომისთვის, ასევე სრულ მოზილიზებას და შეიძლება ითქვას, რომ ეს არავერბალური ჟესტი ვერბალურად გამოითქმის, როგორც „დაგარტყამ“.

შედეგები

- ჟესტების ენა (body language) მსოფლიო პოლიტიკაში მნიშვნელოვანია.
- ვერბალური კომუნიკაცია პოლიტიკაში არავერბალური კომუნიკაციის გარეშე ნაკლებად შედეგიანია.
- მიუხედავად საზოგადოებების კულტურებს შორის განსხვავებებისა პოლიტიკოსებისთვის არსებობს საყოველთაოდ გასაგები ჟესტებიც.
- ქართულ პოლიტიკაში ფაქტიურად არ არის ათვისებული ჟესტების ენა და პოლიტიკოსი ვინც იყენებდა საზოგადოებაზე ზეგავლენის მოსახდენად ან იყენებს იშვიათია.

დასკვნა

წინამდებარე სტატია მნიშვნელოვანია სხვადასხვა სფეროში მოღვაწე ადამიანებისთვის, როგორც საქმიანი შეხვედრების წარმატებულად დაგეგმისთვის, ასევე თანამშრომლებთან ურთიერთობისას ან თუნდაც მეგობრებთან კომუნიკაციისას, ასევე ჟესტების ენის გამოყენება შეიძლება უცხოელ პარტნიორებზე კარგი შთაბეჭდილების მოსახდენად. რაც შეეხება მოქმედ პოლიტიკოსებს ან სტუდენტებს, რომლებიც საზოგადოებასთან ურთიერთობენ, პოლიტიკურ მეცნიერებებს ან პოლიტიკურ პიარს შეისწავლიან, მათთვის არავერბალური კომუნიკაციის შესახებ თეორიების ცოდნა და მისი პრაქტიკაში გამოყენების ტენდენციების გამოვლენა უმნიშვნელოვანესია. ჩვენ ვცხოვრობთ ეპოქაში, სადაც საზოგადოების მხრიდან ვიზუალური აღქმა საგრძნობლად გაზრდილია, ამიტომ ნებისმიერ სფეროში, განსაკუთრებით კი პოლიტიკაში, სხეულის ენის ცოდნა წარმატების საწინდარია. პოლიტიკოსები ან მათი იმიჯმეიქერები ყოველთვის ცდილობენ შექმნან პოლიტიკურ-იკონოგრაფიული ხატი საზოგადოების კულტურის გათვალისწინებით, ხოლო პოლიტიკური იკონოგრაფიის შესაქმნელად აუცილებელია არავერბალური კომუნიკაციის ცოდნა და გამოყენება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბარამიძე ნ., ვასაძე ხ. 2011. არავერბალური კომუნიკაციის საშუალებებისა და სიცრუის დამადასტრებელი ჟესტების შესახებ. ფსიქოლოგიური გამოკვლევები. V 5-13.
2. პიზი ა. 2004. სხეულის მოძრაობის ენა. თბილისი. ი.ს. „ლ.ფ“.
3. სუხიშვილი თ. 2010. ხელის ენა ჰომეროსის ეპოსში. კადმოსი. 2(2010). 64-75.
4. ტაბატაძე მ. 2011. საარჩევნო სტრატეგია - სოციალური პოლიტიკური შეთავაზება. ხელისუფლება და საზოგადოება. 1 (17) 23-26.
5. შუბითიძე ვ. 2008-2009. საზოგადოებასთან ურთიერთობა (პიარი). თ.ს.უ - თ.ტ.უ.
6. შუბითიძე ვ., ბოჭორიძე მ. 2006-2007. საზოგადოებასთან ურთიერთობა (პიარი). თ.ს.უ - თ.ტ.უ.
7. ჟესტების ანუ სხეულის ენა (body language).
http://sopiasopiaa.blogspot.com/p/blog-page_23.html (28.01.2020).

8. ფსიქოლოგები ტრამპისა და პუტინის ჟესტების ენას აანალიზებენ.
<http://imedinews.ge/ge/teqnologiebi/19011/psiqologebi-trampisa-da-putinis-jestebis-enas-aanalizeben> (16.01.2018).
9. არავერბალური კომუნიკაცია, საზოგადოებასთან ურთიერთობა და ფსიქოლოგიური ზემოქმედების პროცესი. https://paatachakhnashvili.blogspot.com/p/blog-page_15.html (16.01.2018).
10. შალიკაშვილი დ. (სპეციალურად საიტისთვის). ხელის ბარაქიან „ქართულ“ გაქნევას მაინც ვერაფერი შეედრება, ანუ რას „გვიყვებიან“ ადამიანები ჟესტების „ენაზე“. <https://www.kvirispalitra.ge/mozaika/11836-khelis-baraqian-qqarthulq-gaqnevas-mainc-veraferi-sheedreba-anu-zhestebis-qenaq.html> (16.01.2018).
11. რატომ არის დაკავშირებული ჰალსტუხის ღეჭვა ფროიდთან.
http://for.ge/view.php?for_id=30168&cat=14 (16.01.2018).
12. დადემელი თ. LIE TO ME - რაში გვებმარება სხეულის ენის ცოდნა.
<http://www.ambebi.ge/sazogadoeba/88407-lie-to-me-rashi-gvekhmareba-skheulis-enis-codna.html?add=1> (16.01.2018).
13. რეხვიაშვილი ე. იყენებენ თუ არა ქართველი პოლიტიკოსები ჟესტების ენას - არის თუ არა ივანიშვილი გულწრფელი?. http://sazogadoeba.ge/?post_id=1679 (16.01.2018).
14. ძალაუფლების ჟესტები. <http://funtime.ge/post/93674-dzalauflebis-zhestebi> (16.01.2018).
15. სხეულის ენა. <https://badri286.wordpress.com/2012/05/03/%E1%83%A1%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%A3%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1-%E1%83%94%E1%83%9C%E1%83%90/> (28.01.2020).

Body language and the tendencies of its use in politics

Giorgi Aptsiauri

Grigol Robakidze University, PhD Student
giorgi.aptiauri15@gruni.edu.ge

Abstract. It is clear that there have always been different communication forms between the people all around the world, in this case the word different is appropriate as with communication variety, also with difference between the public, culture and existed ideas in them. Thus, for politician, anywhere in the world, it is important to use verbal and non-verbal communication forms, as with the population, also with other politicians. The fact, that verbal communication is a general factor for the politician when impacting on the public, nobody denies this, and however, as a result of developing of technologies, visual understanding has more increased, that means that verbal communication can be less successful if it is not accompanied with non-verbal. We can say that at present precondition of success in politics is a well refined gesticulation for the politician, well coded around the topic. According to the above mentioned I think that the research about sign language, its theoretical analysis and research is quite important.

Keywords: body language, non-verbal communication, politician, spire